Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 6. i 7. Dnia 8. kwietnia 1892. XIX. rocznik.

Od Redakcyi.

Pragnęliśmy wszystkie akta sejmowe, odnoszące się do stowarzyszeń udziałowych, podać w Związku w komplecie, i dlatego wydajemy obecnie numer *podwójny*.

Redakcya.

Sprawa osobista.

Nie mamy zwyczaju zatrudniać czytelników naszych personaliami. Obecnie jednak zaszedł w kole pracowników na niwie naszych stowarzyszeń fakt, któremu poświęcić musimy obszerniejszą wzmiankę. Oto p. Władysław Terenkoczy usunął się z zarządu Banku zaliczkowego we Lwowie, gdyż wszedł w skład dyrekcyi akcyjnego Towarzystwa handlowego. P. Terenkoczy należy do najwybitniejszych zaliczkowców. Talentem, pracowitością i energią swoją przyczynił się on znacznie do zwycięskiego podźwignienia Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie z ciężkich kłopotów, w jakie było przed kilku laty popadło. Równocześnie należał on do zarządu Związku i kilku innych spółek, wprowadzając wszędzie charakteryzujące go zaufanie w nieprzezwyciężoną żywotność idei stowarzyszeń udziałowych. Ma p. Terenkoczy rzeczywiście „szczęśliwą rękę“ w interesach — lecz kto go zna, musi przyznać, że sukcesa jego, nie są wynikiem jakichkolwiek czarów, lecz są prostem i naturalnem następstwem jego spokojnej rozwagi, roztropności i przezorności.

Akcyjne Towarzystwo handlowe zabiera nam we Władysławie Terenkoczym jedną z najlepszych sił z naszego grona. Dla Towarzystwa handlowego jest to nabytek znakomity — dla stowarzyszeń byłaby szkoda niepowetowana, gdybyśmy nie ufali, że p. Terenkoczy i na tem nowem stanowisku pozostanie wiernym stowarzyszeniom, którym służył dotychczas tak pożytecznie, i z rzetelną chlubą dla siebie. Liczymy na to, iż rozporządzając teraz potężnemi jak na nasze stosunki środkami na cele handlowe, będzie się starał p. Terenkoczy rozbudzać zdrowy ruch handlowy w kraju głównie przez udziałowe spółki dla handlu i przemysłu. Tym sposobem utrzyma on łączność z dotychczasowymi swoimi przyjaciółmi i towarzyszami pracy: oni jemu, a on im będą dopomagali sobie nawzajem do skutecznej pracy obywatelskiej na polu podźwignienia smutnych naszych stosunków ekonomicznych.

W tej myśli serdecznie życzymy p. Terenkoczemu na nowem stanowisku: Szczęść Boże!

Akta sejmowe
odnoszące się do stowarzyszeń udziałowych.

Interpelacya do Wydziału krajowego w sprawie Towarzystw zaliczkowych
wniesiona na posiedzeniu sejmowem z. 5. kwietnia 1892.

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890. powziętą na podstawie wniosków sejmowej komisyi bankowej w przedmiocie organizacyi kredytu dla ludności rolniczej, polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z Dyrekcyą Banku krajowego poczynił odpowiednie kroki celem zachęcenia Reprezentacyj tych powiatów, gdzie nie ma jeszcze powiatowych instytucyj kredytowych dla ludności rolniczej, do założenia takich instytucyj, a w sprawozdaniu komisyi bankowej, uzasadniającem te wnioski względnie uchwałą sejmową (l. s. 1.331/90) wyraźnie wskazane są Towarzystwa zaliczkowe z poręką ograniczoną, oparte na przepisach ustawy z 9. kwietnia 1873. nr. 70. Dz. u. p. jako instytucye pożyteczne dla ludności rolniczej, i zasługujące na życzliwe poparcie ze strony Wydziału krajowego

na równi z powiatowemi Kasami oszczędności.

Lecz sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego, przedłożone Wysokiemu Sejmowi w obecnej sesyi, nie tylko że nie zawiera żadnej wiadomości o tem, ażeby Wydział krajowy przedsięwziął jakikolwiek krok w celu uczynienia zadość wspomnianemu powyżej poleceniu Wysokiej Izby, o ile niem objęte były Towarzystwa zaliczkowe, lecz owszem przeciwnie rozesłał Wydział krajowy pod d. 2. stycznia 1892. l. 50.515/91. do Wydziałów powiatowych okólnik, poświęcony sprawie organizacyi kredytu dla ludności rolniczej, znamionujący wyraźną niechęć z jego strony ku Towarzystwom zaliczkowym.

Znajduje się mianowicie w tym okólniku ustęp treści następującej:

„Zdaniem naszem należałoby jednak stanowczo unikać zakładania powiatowych Kas pożyczkowych przy dopuszczeniu udziałów ich członków i wynikającym stąd obowiązku przyznawania tym członkom dywidendy. Zakład taki miałby bowiem wszelkie cechy na zysk obliczonego zakładu, co nie byłoby zgodne z celem jego i stanowiskiem Reprezentacyi powiatowej“.

W kraju naszym istnieją liczne Towarzystwa zaliczkowe, pozakładane za staraniem Reprezentacyj powiatowych — a są to właśnie instytucye udziałowe, które przyznają swym członkom udział w zyskach — gdy Wydział krajowy sądzi, że zajmowanie się niemi nie jest zgodnem ze stanowiskiem Reprezentacyj powiatowych.

Zdaniem podpisanych, Towarzystwa zaliczkowe na ten sąd ujemny nie zasługują. Ta okoliczność, iż dopuszczają one członków swoich do udziału w zyskach, bynajmniej nie pozbawia je cechy zakładów publicznej użyteczności, gdyż w prawidłowo urządzonych stowarzyszeniach zysk z obrotów nie stanowi ich celu, lecz celem ich jest oparte na zasadzie wzajemności i solidarności współdziałanie członków ku wspólnemu ich pożytkowi. Jako instytucye ogólnej użyteczności doznają też stowarzyszenia udziałowe w Austryi i w innych krajach ze strony ustawodawstwa wyjątkowych uwzględnień. W naszym kraju cieszą się Towarzystwa zaliczkowe także ogólnem poważaniem i zaufaniem, a wymownym wyrazem tego zaufania jest fakt, że obracają ośmnastu milionami zł. kapitałów obcych, poruczonych im tytułem wkładek oszczędności lub pożyczek, i obejmują zastęp około 150 tysięcy członków ze wszystkich warstw społecznych, a w tej ilości około 85.000 rolników.

Nieprzychylne stanowisko, zajęte ze strony Wydziału krajowego w okólniku z 2. stycznia 1892. l. 50.515/91. wobec Towarzystw zaliczkowych spowodowuje przeto podpisanych do zapytania:

1. Z jakiego powodu Wydział krajowy sądzi, jakoby opiekowanie się Reprezentacyj powiatowych zakładaniem udziałowych instytucyj kredytowych było ze stanowiskiem Reprezentacyj powiatowych niezgodnem?

2. Czy zajęcie tak nieprzychylnego stanowiska wobec udziałowych stowarzyszeń zaliczkowych poczytuje Wydział krajowy za zgodne z opinią Wysokiego Sejmu, wyrażoną w uchwale z 27. listopada 1890. w której one zalecone zostały życzliwemu poparciu ze strony Wydziału krajowego na równi z powiatowemi Kasami oszczędności?

Lwów dnia 5. kwietnia 1892.

Stanisław Szczepanowski i *Teofil Merunowicz*,
interpelanci,

dr. *Adam Asnyk*, dr. *Czyżewicz*, *Żardecki*, dr. *Weigel*, dr. *Midowicz*, dr. *Zbyszewski*, dr. *Goldmann*, dr. *Olpiński*, dr. *Dworski*, *Michalski*, dr. *Fruchtmann*, *Potoczek*, *F. Kramarczyk*, *W. Stręk*, dr. *Gross*, *Palch*, *Albin Rayski*, *Lenartowicz*.

Na powyższą interpelacyę odpowiedział na posiedzeniu sejmowem z dnia 9. kwietnia b. r. w imieniu Wydziału krajowego dr. Wereszczyński co następuje:

Dołączony do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego, a powołany wyżej okólnik tutejszy z dnia 2. stycznia 1892. l. 50.515/91, nie wyklucza wcale ani wzbrania Reprezentacyom powiatowym zajęcia się zakładaniem Towarzystw zaliczkowych, nie wyklucza też możliwości lokowania dochodów gminnych i powiatowych, przeznaczonych na bieżące potrzeby w pomienionych Towarzystwach. Stwierdza on dalej, że Wydział krajowy w żadnym kierunku nie występował tym okólnikiem przeciw tworzeniu lub istnieniu Towarzystw zaliczkowych – przeciwnie uznał je pośrednio jako łącznik, uzupełniający brak autonomicznych instytucyj kredytowych między gminnemi kasami pożyczkowemi a powiatowemi zakładami kredytowemi dla dostarczenia kredytu ludności rolniczej. Przytoczony zaś wyżej ustęp okólnika mówi wyraźnie o zakładaniu „powiatowych kas pożyczkowych“, któreby zatem pozostawały w bezpośredniej administracyi Wydziału powiatowego i Rady powiatowej, a pod naczelnym nadzorem Wydziału krajowego, nie ma w nim zaś najmniejszej wzmianki o Towarzystwach zaliczkowych. Wydział krajowy w ustępie powyższym

dlatego wystąpił w zasadzie tylko przeciw zakładaniu powiatowych kas pożyczkowych opartych na udziałach członków, ponieważ urzędownie stwierdzone fakta upadku takich właśnie powiatowych instytucyj (w Jaworowie, w Turce i t. d.) przeciw nim przemawiają.

Nadto przeciw zakładaniu podobnych kas powiatowych przemawia ta nader ważna okoliczność, że członkowie tych kas składając w niej swe udziały, mają słuszne prawo domagać się przyznania im od wspomnianych udziałów dywidendy, która w innych warunkach, to jest w braku udziałów, użytą być musi albo na zniżenie stopy procentowej od pożyżyczek, albo na pomnożenie kapitału dla dalszych pożyczek, co niezawodnie przyczynia się do tem pewniejszego rozwoju instytucyi pożyczkowej.

Wreszcie obowiązany był Wydział krajowy oświadczyć się w powyższym okólniku przeciw zakładaniu powiatowych instytucyj udziałowych dlatego, ażeby zapobiedz składaniu w tych zakładach na udziały kapitałów gminnych i powiatowych, należących do majątku zarodowego Lokacya bowiem tych kapitałów wymaga w myśl postanowień §§. 67. i 98 ustawy gminnej trwałego ubezpieczenia prawnego, analogiczne z funduszami pupilarnemi (§ 230. ust. cyw.), podczas, gdy kapitały te, złożone jako udziały, odpowiadają przedewszystkiem za zobowiązania Towarzystwa wobec osób trzecich, a jeśli wysokością swą nie pokryją pretensyj tych osób trzecich, narażeni są ich właściciele na dalsze szkody. Majątek gmin zatem i powiatów byłby lokowany w sposób ustawami niedozwolony. W tym względzie złożył już Wydział krajowy swe oświadczenie w przedłożonem Wysokiemu Sejmowi w roku 1880. sprawozdaniu z czynności, na rezulucyę Wysokiej Izby z 9. października 1878., którą to rezolucyą został Wydział krajowy wezwany, ażeby nakłaniał gminy do powierzania ich funduszów insty tucyom pieniężnym, na zaufanie zasługującym, a na którą to rezolucyę Wydział krajowy odpowiedział, że z powodów wyżej wyrażonych, nie może być pozostawionem swobodnemu ocenieniu ani Reprezentacyj powiatowych, ani nawet Wydziału krajowego, które instytuty pieniężne (prócz dających pupilarne zabezpieczenie) zasługują na zaufanie.

Odpowiedź ta została przez Wysoki Sejm przyjętą do wiadomości na posiedzeniu z dnia 21. lipca 1880.

Zgodnie zatem ze stanowiskiem i zadaniem Reprezentacyj powiatowych jest zakładanie obok kas oszczędności także powiatowych kas pożyczkowych, w których lokowane być mogą kapitały gminne i powiatowe za stałem oprocentowaniem, pożyczki udzielane być mogą za niższą stopą procentową, i w których wskutek nieistnienia obowiązku przyznawania dywidendy, ilość pożyczek znacznie może być pomnożoną.

Wobec ustawowego zaś obowiązku władz autonomicznych czuwania nad całością majątku gmin i powiatów, nie może być mowy o jakiejkolwiek, a tem mniej o tendencyjnej nieprzychylności Wydziału krajowego dla Towarzystw zaliczkowych, ani też o sprzecznem stanowisku Wydziału krajowego z opinią Wysokiego Sejmu, wyrażoną w uchwale z 28. listopada 1890.

Co do tej odpowiedzi tę tylko jedną pozwolimy sobie uczynić uwagę, że jeżeli Wydział krajowy marzy o jakichś „powiatowych kasach pożyczkowych“, które miałyby być urządzane na wzór gminnych kas pożyczkowych, to Towarzystwa zaliczkowe konkurencyi takich kas pożyczkowych wcale nie potrzebują obawiać się — i nie obawiają się.

Może sobie Wydział krajowy protegować takie „rozszerzone gminne kasy pożyczkowe“ jak chce — pociechy z nich mieć nie będzie, jak w ogóle nawet i kas takich nie będzie przy Radach powiatowych, jak ich dotąd nie ma podobno nigdzie, chociaż Rady powiatowe istnieją już od 25 lat, i różnych próbowały środków organizacyi kredytu. Niech wybaczy Wydział krajowy, ale okazuje się z okólnika jego z 2. stycznia 1892. i z powyższej odpowiedzi jego na interpelacyę, w tej sprawie wniesionej, że Wydział krajowy istniejących w kraju rzeczywistych stosunków co do organizacyi drobnego kredytu nie zna — i znać nie chce...

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie: 1. opodatkowania Towarzystw zarobkowych, oraz 2. krajowej ustawy o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych Towarzystw akcyjnych od dodatków do podatków.

Wysoki Sejmie!

I.

Mimo szeregu uchwał Wyskiego Sejmu, mimo nieustającej akcyi Towarzystw zarobkowych, mianowicie spółek surowcowych, magazynowych i produkcyjnych, oraz Związku Towarzystw zarobkowych, dwie ustawy państwowe z roku 1880 i 1885, zapewniające liczne i znamienite ulgi podatkowe dla tych Towarzystw, przez błędną interpretacyę fiskalną ustaw nie zostały wcale w kraju naszym zastosowane.

Ustawa o zmianach w stosowaniu ustaw i przepisów o podatku zarobkowym i dochodowym do spółek

zarobkowych i gospodarczych, tudzież do kas zaliczkowych z dnia 27. grudnia 1880 (Dz. ust. p. l. 151), uzupełniona jeszcze i rozszerzona ustawą z dnia 14. kwietnia 1885 (Dz. u. p. l. 42) zapewniły samodzielnym spółkom zarobkowym i gospodarczym (stowarzyszeniom zaliczkowym i kredytowym, spożywczym, stowarzyszeniom do dostarczania płodów surowych i utrzymywania składów, spółkom budowniczym, spółkom do dostarczenia mieszkań i spółkom do dostarczenia mieszkań i spółkom warsztatowym i t. p.) stosownie do ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. nr. 70) zarejestrowanym i wszelkim innym niezarejestrowanym na zasadzie pomocy własnej opartym, które stosownie do statutu wykonywanie przemysłu ograniczają do własnych członków, także wtedy, gdy zaciągają pożyczki lub kupują towary nie od swoich członków, albo umieszczają swoje zasoby kasowe w przedsiębiorstwach i zakładach do składania publicznie rachunków obowiązanych, do kas zaliczkowych, do kas zaliczkowych gminnych, liczne podatkowe ulgi.

Przy obliczeniu czystego dochodu służącego za podstawę opodatkowania, mogą być potrącone części dochodu użyte na płace stałe, wynagrodzenia dla członków stowarzyszenia, dyrekcyi i rady nadzorczej za usługi świadczone, odsetki od kapitałów cudzych, odpisania z powodu strat, zużycia inwentarza lub materyału obrotowego, umorzenia, zasoby i t. p., a co najważniejsze, czysty dochód tych spółek, dopóki nie wynosi nad 300 zł., nie podlega podatkowi dochodowemu, zaś dochód po nad 300 zł. do tysiąca opłacać ma tylko trzy dziesiąte, od drugiego do pięciu tysięcy, pięć dziesiątych, a dopiero wyższy czysty dochód opłaca całkowitą kwotę podatku.

Przez ciasną, przeciwną wyraźnemu brzmieniu ustaw, a w każdym razie przeciwną intencyom tychże interpretacyę fiskalną, ustawy te zostały czczem słowem dla Towarzystw zarobkowych w kraju naszym. „Wydziałowi krajowemu nie znany jest ani jeden wypadek zastosowania tych ustaw“.

Wymiar opodatkowania odbywa się na podstawie dawnych przepisów; on to sprowadził upadek Towarzystwa handlu skór w Sędziszowie i Tarnowie, zmusił Wydział krajowy do znacznych subwencyj dla Towarzystwa handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie, i dla Towarzystwa tkackiego w Komarnie na opłacenie podatku, żeby uratować Towarzystwa od ruiny, a grozi ruiną innym spółkom.

Najświeższy przykład fiskalizmu, to wymiar podatku od dochodu Towarzystwu handlu skór i wyrobu obuwia w Dobczycach. Według karty upom. l. 88 z 2. października 1891 z urzędu podatkowego w Wieliczce wymierzono podatek od roku 1887 do 1891 na 1.034 zł. Tymczasem przy majątku 6.332 zł. wynosił w roku 1891 surowy zysk na zakupionym i odsprzedanym towarze 1.595 zł., więc po potrąceniu kosztów administracyi 1.421 zł. czysty zysk wynosił zaledwie 173 zł.

Odmownie zostały załatwione rekursa Towarzystwa tkackiego w Błażowej, ponieważ „zawiera interesa z niečłonkami“. Tak zostały udaremnione najlepsze intencye ustawodawcy. Ograniczenie korzyści, przyznanych ustawami z roku 1885 i 1888 do Towarzystw, które ograniczają swój zakres działania do własnych członków, zostało tak zrozumiane, że n. p. spółka magazynowa szewców, która sprzedaje buty niečłonkom Towarzystwa, lecz szerokiej publiczności, nie może z niej korzystać, ponieważ wrzekomo rozciąga swą działalność na niečłonków, tak, jak żeby mogło być intencyą ustawodawcy, żeby powstały spółki szewców na to, żeby sobie wzajemnie sprzedawali buty! Zakupno materyałów tkackich dla spółki tkaczy i sprzedawanie wyrobów stowarzyszonych tkaczy publiczności, odbiera według interpretacyi władz skarbowych te znamiona spółce, które mogłyby jej zapewnić ulgi podatkowe. A przecież ustawy te nie miały i nie mogły mieć innego znaczenia jak to: że spółka magazynowo-surowcowa n. p. tkaczy ogranicza swą działalność do członków swoich, jeżeli materyały surowe i pomocnicze kupuje od niečłonków na to, żeby je odstępować tylko człokom swoim, zaś wyrobione przez członków spółki wyroby sprzedaje publiczności. Przekroczyłaby ten zakres spółka surowcowa szewców, gdyby kupowała buty, lub brała je w komis od niečłonków.

Sprawa ta nie była jednako przez władze skarbowe traktowaną w innych krajach, i podnosiły się też żale z różnych stron, a stały się one przedmiotem wniosków w Radzie państwa. Ale pierwszą korzystną zapowiedzią zmiany w poglądach władzy skarbowej jest przedłożony przez JE. Ministra finansów projekt reformy podatków bezpośrednich i zaprowadzenia podatku osobisto-dochodowego (l. 380 ex 1892). Projekt ten stoi najzupełniej na gruncie interpretacyi, jaką Sejm nasz dawał ustawom z r. 1880 i 1885. W § 93 oraz 102, 103 i 106 zapewnione są wielorakie korzyści Towarzystwom zarobkowym i gospodarczym, wraz z uwolnieniem od podatku dochodowego dochodu czystego niżej 300 zł. jeżeli te Towarzystwa ograniczają działalność do swych członków. Jednakowóż zastosowaniu tego postanowienia nie stoi na przeszkodzie, jeżeli Towarzystwa spożywcze i surowcowe kupują towary od niečłonków, lub jeżeli spółki produkcyjne lub magazynowe sprzedają wyroby członków także niečłonkom (§. 93).

Jako warunek przyznania ulg, postawione ograniczenie zakresu działania spółki do członków, mówi JE. pan Minister w motywach do ustawy (p. 66), zostaje wyjaśnione w taki sposób, który uchyla wszelkie w praktyce powstałe wątpliwości; wyjaśnienie zawiera we wszystkich kierunkach dla Towarzystw najkorzystniejszą interpretacyę, gdyż zasadniczo żąda się ograniczenia działalności do swoich członków zawsze tylko w jednym kierunku.

Gdy jednak losy projektu nowej ustawy, która obejmuje całą reformę podatków stałych i zaprowadza podatek osobowo-dochodowy, sięga głęboko w stosunki, pod wieloma względami wymagać będzie zapewne i ze stanowiska kraju naszego zmian, są niepewne, gdyż reformy takie często lata całe czekać muszą na przeprowadzenie, niepodobna w projekcie tym widzieć na razie coś więcej, jak nadzieję na przyszłość. Zanim nowa ustawa będzie mogła być przyjętą, opodatkowanie Towarzystw odbywać się będzie na podstawie dawnych przepisów, i na podstawie źle interpretowanych, do pewnego stopnia niejasnych ustaw z r. 1880. i 1885., co grozi jeszcze szeregowi spółek naszych ruiną.

Gdy spółki te mogłyby tak znakomite oddawać usługi dla przemysłu rękodzielniczego i domowego, gdy w nich widzieć musimy jeden z najdzielniejszych środków samopomocy i odrodzenia upadłego przemysłu, komisya musi zalecić Wysokiemu Sejmowi ponowne wezwanie do c. k. Rządu, ażeby sprawa ta została przez odpowiednią interpretacyę ustaw z r. 1880. i 1885. korzystnie załatwioną, lub też żeby uregulowanie tej sprawy wyjęte zostało z całości reformy podatków stałych, i co rychlej w drodze ustawodawczej załatwione.

II.

Uchwalona przez Wysoki Sejm na dniu 18. listopada 1890. ustawa o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych Towarzystw akcyjnych do wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na lat dziesięć, nie otrzymała dotąd Najwższej sankcyi. Mimo też nalegań ze strony Wydziału krajowego, mimo obszernej korespondencyi, nie posiadamy dotąd motywów odmowy.

Wszystkie powody, które skłoniły Wysoki Sejm w r. 1890., że w załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego z wniosku posła Rutowskiego i towarzyszy, uchwalił ustawę, znacznie rozszerzającą ustawę o ulgach podatkowych dla nowopowstających zakładów przemysłowych z dnia 20. stycznia 1886. Dz. u. kr. nr. 17 pozostają w pełnej sile. Ustawa powyższa zapewnia ulgi jedynie nowopowstającym zakładom, a pomija zakłady przemysłowe istniejące, które przy zapewnieniu ulg podatkowych mogłyby się rozwinąć technicznie i gospodarczo zaprowadzić ulepszenia techniczne, rozwinąć przedsiębiorstwo na większy przerób surowców, większą zatrudnić liczbę robotników, zaprowadzać dodatkowe gałęzie przemysłu.

Ustawa z r. 1886. ma pewne wadliwości; według niej liczy się uwolnienie od dodatków od dnia otwarcia nowopowstającego zakładu, co, gdy podania wpływają często dopiero po założeniu, według brzmienia ustawy zmusza do zwrotu wstecz zapłaconych już dodatków do podatków, i zwłaszcza przy dodatkach gminnych, dobranych i zużytych sprowadza trudności.

Ustawa uchwalona w r. 1890. rozciągnęła nadto ulgi podatkowe na spółki surowcowe, magazynowe i produkcyjne, oraz na akcyjne spółki dla przedsiębiorstw przemysłowych.

Gdy na tej drodze ulg podatkowych, chociażby tylko co do ciężarów krajowych, więc na fundusz krajowy, dług indemnizacyjny, podatki powiatowe, gminne, konkurencyjne, których rozmiary już bardzo wzrosły i od których uwolnienie znaczy uwolnienie od połowy podatku, można zapewnić znakomitą pomoc dla przemysłu bez obciążenia budżetu krajowego, gdy takiemi ulgami można powołać do życia nowe gałęzie przemysłu, rozwinąć istniejące przedsiębiorstwa, jak tego należy nie ustawać w usiłowaniach, żeby uzyskać korzystne załatwienie uchwały sejmowej z r. 1890. i w tym celu komisya przedstawia odpowiedni wniosek:

Komisya przemysłowa wnosi zatem,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze rozporządzenia, należycie ogłoszonego:

1. Określił pojęcie zarobkowych Towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. (nr. 70 Dz. u. p.);

2. podał szczegółowe znamiona tych zarobkowych Towarzystw magazynowych, opierających się no ustawie z dnia 9. kwietnia 1873., które w myśl ustawy ograniczają swą działalność do własnych członków;

3. określił wyczerpująco warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastosowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880. (nr. 151 Dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885. (nr. 43. Dz. u. p.) do zarobkowych Towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. Gdyby zaś osiągnięcie tego celu w drodze rozporządzenia było niemożebnem:

4. ażeby c k. Rząd przedłożył corychlej odnośną reformę ustawy do konstytucyjnego zatwierdzenia.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył załatwienie uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890. w sprawie wydania ustawy krajowej, obowiązującej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel-

kiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych Towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, na okres dziesięciu lat.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący: *Czartoryski* w. r. Sprawozdawca: *Rutowski* w r.

Wnioski te zostały przez Sejm uchwalone bez zmiany na posiedzeniu z 9. kwietnia b. r.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uregulowania drobnej sprzedaży soli warzonki.

Od pierwszych lat życia konstytucyjnego w naszym kraju, liczne, corocznie się powtarzające a ciężkie skargi ludności na „d r o g ą s ó l“ odzywały się w Izbie sejmowej, czy to petycyami do Wysokiego Sejmu wnoszonemi, czy też wnioskami, z inicyatywy poselskiej wychodzącymi.

Liczne w tej sprawie rezolucye i wezwania do Rządu pozostawały bez skutku; handel solą, tego najniezbędniejszego artykułu konsumcyi, bez którego najbiedniejszy nawet człowiek obejść się nie może, artykułu, i tak już wysoką ceną monopoliczną obciążonego, był źródłem wyzysku, który cenę soli nad wszelką miarą podnosił i zanadto chwiejną uczynił.

Zdawało się chwilowo, że ten stan rzeczy stanowczo na lepsze się zmieni. W r. 1868 wniosło do Wysokiego Sejmu 36 Wydziałów Rad powiatowych prośby, aby im sól w większych ilościach z magazynów przy urzędach sprzedaży soli była wydawaną z pierwszeństwem przed innymi handlarzami i kupcami, aby w ten sposób Rady powiatowe, pośredniczące przy rozsprzedaży soli, mogły uchronić ludność ubogą od nadużyć handlarzy, którzy wyższe ceny dowolnie nakładali. Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1868. co do owych 36 próśb, odniósł się Wydział krajowy do krajowej Dyrekcyi skarbu, która odezwą z d. 28. czerwca 1869. l. 17 139 oznajmiła, iż dekretem Ministerstwa skarbu z dnia 29. stycznia 1869. l. 66 została upoważnioną do zarządzenia w drodze urzędów sprzedaży soli, by większym miastom i Wydziałom powiatowym, chcącym dla ludności miast i wiosek pobierać sól potrzebną, wydawano sól przed wszystkimi innymi handlarzami.

O treści powyższej odezwy zawiadomił Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe dnia 9. sierpnia 1869. l. 9.092, by korzystać mogły z przyznanych ulg.

W ten sposób starano się zapobiedz częstym brakom soli w powiatach i uregulowaniu ceny w drobnej sprzedaży.

A jednak pomimo upływu lat 24 od czasu tej uchwały, stosunki w drobnej sprzedaży soli w przeważnej części powiatów wcale się nie poprawiły, a w niektórych nieznacznie i nie w tym stopniu, by konsumenci rzeczywiście doznali ulgi.

Z jednej strony bowiem zdarza się i dzisiaj w wielu powiatach dość często, osobliwie w porze jesiennej i wiosennej brak soli, czy to faktyczny, czy też przez nieuczciwych przekupniów dla wyzysku konsumentów sztucznie wywołany, z drugiej zaś strony ceny soli w drobnej sprzedaży wygórowane i przeważnie niejednostajne, zbyt często się zmieniające, dają największe pole do wyzysku.

Wedle zebranych w tej sprawie przed paru miesiącami dat urzędowych, a to za pośrednictwem Wydziałów powiatowych, zastępstw Banku krajowego i za pośrednictwem Starostw, wynosi przeciętna cena za topkę:

w 1 powiecie	. .	10 ct.
w 8 powiatach	. .	10½ „
w 18 „	. .	11 „
w 10 „	. .	11½ „
w 13 „	. .	12 „
w 6 „	. .	12½ „
w 1 powiecie	. .	13 „
w 1 „	. .	13½ „
w 1 „	. .	14 „

Zwrócić wszakże należy uwagę, że są to ceny p r z e c i ę t n e i że w 14 powiatach praktykują się w bardzo wielu miejscowościach ceny wyżej 14 ct., a dochodzące do 16 i 18 ct.

Daty powyższe zebrane na podstawie cen, pobieranych za sól topkową w miastach, miasteczkach i większych wioskach, nie dają jeszcze dokładnego obrazu przeciętnego stanu rzeczy. Rzeczywistość odbiega od tych dat w dwóch kierunkach; ceny są wyższe w pewnych okresach roku i w pewnych okolicach Jak tylko skutkiem niepogody drogi się pogorszą, okoliczność ta bywa zaraz wyzyskaną na podniesienie cen i to o kilka centów na topce. Powtóre zaś we wioskach mniejszych i bardziej od miast i miasteczek odległych ceny są stale wyższe od podanych wyżej przeciętnych cen w powiatach. Znane są miejscowości, gdzie przez cały rok ceny soli przenoszą kwotę 16 ct. a nawet dochodzą 24 ct. Wiadomą jest zresztą spekulacya na miałkiej soli. Handlarze obcierają jedną topkę o drugą, zmniejszają przez to topki, naturalnie nie obniżając ich ceny, a uzyskaną w ten sposób miałką sól bardzo często z przymieszką innych tanich składników (n. p. wapna) sprzedają konsumentom po zupełnie dowolnych cenach. Jest więc rzeczą faktycznie stwierdzoną, że mimo upływu 24 lat od czasu przyznania Wydziałom powiatowym prawa pierwszeń-

stwa przy poborze soli, stosunki w drobnej sprzedaży nie poprawiły się wcale.

Nie można jednak Wydziałom powiatowym, a przynajmniej nie wszystkim, przypisywać winy, iż nie powiodła się regulacya cen soli, zamierzona przez oddanie tej sprawy w ręce Wydziałów.

Gdzieindziej należy winy szukać — a w szczególności:

a) nie wszystkie Wydziały powiatowe i większe miasta uzyskały prawo pierwszeństwa przy zakupnie soli;

b) te, które je uzyskały, nie mogły sprowadzać soli za własne fundusze, gdyż żaden z Wydziałów powiatowych osobnego funduszu na to nie miał, utanowiono więc zastępców do sprzedaży soli (wekturantów) na dłuższy czas, albo też do każdorażowego poboru soli wydawano pojedynczym osobom certyfikaty do wykazania się przed urzędami sprzedaży soli, że dla pewnego miasta lub powiatu mają sól pobrać.

Wekturanci ci, czyli zastępcy do sprowadzania i sprzedaży soli, działali po większej części zupełnie dowolnie, bardzo często sól zakupioną dla danego powiatu wcale nie, albo w daleko mniejszej ilości do tego samego powiatu sprowadzali, a resztę albo w miejscu samej saliny, albo też w drodze odstępowali za dobrem wynagrodzeniem innym prywatnym handlarzom, lub też, przywiozłszy sól do powiatu, sami jej nie sprzedawali, tylko oddawali ją w tej samej lub okolicznej miejscowości handlarzom, którzy nie będąc związani cenami stałemi przez Wydział powiatowy ustanowionemi, sprzedawali sól po dowolnych, zwykle przez siebie poprzód ułożonych cenach.

Że w rzeczywistości tak się działo, udowadnia ta okoliczność, że krajowa Dyrekcya skarbu celem położenia tamy nadużyciom, przez wekturantów popełnianym, wprowadziła system awizowania w ten sposób, iż każdy urząd sprzedaży soli po wydaniu soli wekturantom był obowiązanym donieść oddziałowi straży skarbowej, w obrębie której był skład soli powiatowej, którego dnia, i jaką ilość soli wekturant pobrał, ten zaś bezzwłocznie po nadejściu odnośnej partyi soli do miejsca przeznaczenia miał od siebie zrobić doniesienie do oddziału straży, który sprawdzał, czy i w jakiej ilości sól przywiezioną została, a po sprawdzeniu i potwierdzeniu awiza, odsyłał je oddział straży do urzędu sprzedaży soli.

Wprowadzenie awizowania nie uchyliło jednak nadużyć. Jedynie przyczyniło się do tego, że wekturant bez narażenia się na złe skutki, nie mógł dla powiatu pobranej soli sprzedawać w salinie lub w drodze z saliny do miejsca przeznaczenia, lecz musiał ją tutaj przywieść. Z chwilą jednak, w której straż skarbowa potwierdziła awizo, ustawała dalsza kontrola, a wekturant odzyskiwał zupełną swobodę działania, odstępował jak dawniej sól sprowadzoną prywatnym handlarzom, którym konsumenci musieli płacić dowolne ceny.

c) Ustanowione powiatowe składy były źródłem zakupna dla małych handlarzy, a z konsumentów korzystać z nich mogli tylko ci, którzy mieszkali w miejscu składu powiatowego, mieszkańcy wiosek zaś żadnej ulgi nie doznawali.

Złe jak się okazuje leżało:

1. W braku jednolitej, cały kraj obejmującej organizacyi, i to zarówno co do sprowadzania jak i sprzedaży soli;

2. w braku należytej kontroli nad zastępcami Wydziałów przy sprzedaży;

3. w braku odpowiedniej i to bezzwłocznej egzekutywy co do nieuczciwych wekturantów;

4. w braku składów sprzedaży, rozsianych po całym kraju nawet w najmnieszych wioskach, gdzieby konsument otrzymywał sól po cenie, na którąby się składały tylko cena eraryalna, koszt transportu, i zwykły zysk kupiecki.

Organizacya zatem drobnej sprzedaży soli, któraby usunęła powyższe braki, jest konieczną. Wprawdzie nowopowstałe galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe wniosło ofertę do Ministerstwa skarbu o objęcie sprzedaży warzonki. Wydział krajowy nie występował przeciw tej ofercie raz dla tego, gdyż Towarzystwo handlowe, jakkolwiek jest towarzystwem akcyjnem, postawiło sobie za cel sanacyę stosunków handlowych i popieranie przemysłu krajowego, zasługuje więc na poparcie, a powtóre dlatego, że Wydział krajowy, jako reprezentant funduszu przemysłowego, sam ma udział w tem Towarzystwie.

Gdy jednak obecnie pertraktacye Towarzystwa handlowego z Ministerstwem skarbu uległy pewnym trudnościom, uważał Wydział krajowy za konieczne, by organizacyę handlu solą objął kraj, a to nie w celu przysporzenia funduszowi krajowemu finansowych korzyści, ale wyłącznie dla ochronienia konsumentów soli, a więc całej ludności od oczywistych strat i od wyzysku na najniezbędniejszym artykule spożywczym. Strata dla funduszu krajowego jest tu niemożliwa. Na trudności zaś natrafić to nie powinno, ponieważ ujęcie tej sprawy w ręce Wydziału krajowego byłoby tylko rozwinięciem myśli, jaka już w roku 1869 weszła w wykonanie, gdy sprawę tę oddano autonomicznym Reprezentacyom powiatowym. Rzecz naturalna, że Wydział krajowy przyznałby Wy-

działom powiatowym pewien wpływ na tę sprawę, która koniecznie o miejscowe czynniki oprzeć się musi.

Za ujęciem tej sprawy w ręce Reprezentacyi kraju przemawiają jeszcze następujące okoliczności:

1. Że sprzedaż soli warzonki, którą konsumuje w 59 powiatach 5,200.000 ludności, jest nieuregulowaną; cena soli niejednostajna i zazwyczaj bardzo wysoka;

2. że na braku należytej organizacyi cierpi najwięcej najbiedniejsza ludność mniejszych miasteczek i wiosek; po przeprowadzeniu zaś organizacyi odpowiedniej urządzonoby składy soli we wszystkich miastach, miasteczkach i wioskach, a na cenę drobnej sprzedaży składałyby się tylko cena eraryalna, koszta transportu i możliwie najniższa prowizya, odpowiadająca uczciwemu dochodowi z kapitału obrotowego, cena zaś ta byłaby prawie wszędzie niższa od obecnie pobieranej, i tylko w małej liczbie powiatów równa dzisiejszej, nigdzie zaś nie byłaby wyższą;

3. że sprzedaż soli jest uregulowaną w krajach korony św. Szczepana i w wszystkich innych prowincyach w Radzie państwa reprezentowanych;

4. że przez regulacyę nie ucierpią wcale koła handlowe, owszem uczciwi handlarze znajdą zarobek, a tylko ukróci się wyzyskiwanie nieuczciwych przekupniów;

5. że nadużycia popełniane przez wekturantów i nieuczciwych przekupniów znane są władzom skarbowym, i przy dalszem trwaniu obecnego stanu rzeczy nie dadzą się uchylić w inny sposób, jak tylko przez należycie przeprowadzoną organizacyę drobnej sprzedaży;

6. że przez taką organizacyę skarb państwa zyskałby bardzo znaczną kwotę, — skutkiem zwiększonej konsumcyi soli w pasie pogranicznym, gdzie dziś co najmniej jedną trzecią część zapotrzebowania soli pokrywa ludność solą z Rosyi przemycaną;

7. że w końcu regulacya w duchu zamierzonym przez Wydział krajowy wobec reskryptu Ministerstwa skarbu z dnia 29. stycznia 1869. l. 66 wystosowanego do krajowej Dyrekcyi skarbu, którym przyznano już Wydziałom powiatowym pewne ulgi, nie może ze strony Ministerstwa napotkać na żadne trudności, gdyż będzie tylko niejako dalszem rozszerzeniem tego reskryptu.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził z Ministerstwem skarbu rokowania co do objęcia przez kraj w 59 powiatach sprzedaży soli warzonki, na podstawie maksymalnej ceny, której w żadnej miejscowości przekroczyćby nie można, a na którą składałaby się tylko cena eraryalna, koszta transportu, i możliwie najniższa prowizya dla sprzedawców. Z wyniku tych rokowań Wydział krajowy zda sprawę i poczyni odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy: *Sanguszko* w. r.

Sprawozdawca: *Romanowicz* w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Wnioski sejmowej komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego, której powyższe położenie Wydziału krajowego do sprawozdania przekazane zostały, opiewają jak następuje:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania z c. k. Ministerstwem skarbu co do objęcia przez kraj w 59 powiatach sprzedaży soli warzonki.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby w razie pomyślnego wyniku tych rokowań, bezzwłocznie przystąpił do objęcia sprzedaży soli w zarząd kraju, przyczem przestrzegać winien następujących postanowień:

1. Wydział krajowy przeprowadza organizacyę sprzedaży soli i zarządza nią przy pomocy Wydziałów powiatowych; nie ma jednak prawa odstąpienia komukolwiek w przedsiębiorstwie ogólnego interesu sprzedaży soli.

2. Administracya sprzedaży soli ma być tak urządzoną, aby o ile możności w każdej gminie istniały miejsca sprzedaży soli.

3. Cena jednego kilograma, czyli topki soli ma być w każdej miejscowości stałą, i nie może przewyższać jedenastu centów.

4. W miejscowościach, w których według przeprowadzonych dochodzeń jest obecnie praktykowaną cena niższa od jedenastu centów, cena ta podwyższoną nie będzie.

5. Zarząd sprzedaży soli ma być administrowany oddzielnie od funduszu krajowego — tak, aby ani funduszu tego na straty nie narażał, ani też do przysporzenia zysków funduszowi krajowemu nie zmierzał.

6. Możliwe zwyżki zarządu sprzedaży soli będą użyte wyłącznie na utworzenie odpowiedniego funduszu rezerwowego, ewentualnie na dalsze obniżenie cen soli.

Referentem tego przedmiotu był poseł dr. Piotr Gross.

Sejm przyjął powyższe wnioski bez zmiany z trzema dodatkowemi rezulucyami: posła Merunowicza, mocą której Wydział krajowy upoważniony jest poruczać „instytucyom lokalnym" przez Wydziały powiatowe zaleconym organizacyę handlu solą w powiecie; Teliszewskiego z wezwaniem do rządu, ażeby na ważniejszych stacyach państwowych kolei żelaznych urządzał składy soli, i dra Włodzimierza Kozłowskiego z wezwaniem do rządu, ażeby zaprowadził sprzedaż tańszej soli dla bydła.

Korespondencye.

Gorlice dnia 2. kwietnia.

Nowozawiązane u nas Towarzystwo dla handlu, przemysłu i rolnictwa, już zasłużyło się tutejszej okolicy, chociaż dopiero parę tygodni istnieje.

Przedewszystkiem bowiem wprowadziło ono samo akcyę z zakupnem kukurudzy dla dotkniętej nieurodzajem ludności, i dostarcza włościanom tego ziarna pod możliwie najkorzystniejszemi dla nich warunkami.

Niemałe także przysługi wyświadcza nasze młodziutkie Towarzystwo handlowe gęsto w tutejszej okolicy rozsianym kopalniom naftowym, gdyż urządziło skład węgla kamiennego, potrzebnego do maszyn parowych w kopalniach, zakupiło składy narzędzi wiertniczych od firmy Lipińskiego z Sanoka, wystarało się o uzyskanie sobie wyłącznej na Galicyę agentury dla sprzedaży rur stalowych, które wyrugują z kopalni naszych rury düsseldorfskie i witkowickie, zajęło się handlem surowej ropy i t. d. Zdaje się, że jak na początek — to dość.

Równocześnie wdrożyło nasze Towarzystwo zaliczkowe akcyę, mającą na celu ułatwienie włościanom kredytu na zakupno zboża, bez czego trudnoby im było dokonać zasiewów wiosennych. Ażeby zaś oszczędzić włościanom potrzeby chodzenia dla wyjednania tych pożyczek do miasta, rozdajemy je w miejscu ich zamieszkania za pośrednictwem uproszonych do tego delegatów, którzy przedkładają Dyrekcyi wnioski co do żądanych pożyczek, a następnie sami odbierają od pożyczających skrypta dłużne, i załatwiają wypłatę przyznanych pożyczek.

Dla konkurencyi z nami założony tu został żydowski „Bank dla handlu i przemysłu". Lecz jakoś dajemy sobie z nim radę...

Donoszę ci, redaktorze, o naszych czynnościach, gdyż sądzę, że pomyślny rozwój naszych interesów może oddziaływać zachęcająco na bratnie stowarzyszenia, którym trudniej idzie. Możemy doprawdy zrobić wiele, ale potrzeba — robić! W tem leży sekret naszej siły, to jest warunek rozwoju naszych stowarzyszeń, tajemica ich potęgi, stanowiącej cel naszych trudów!

Drohobycz, 8. kwietnia.

(Zaległe odsetki).

Niektóre Towarzystwa zaliczkowe przyjęły zasadę niewykazywania odsetek zaległych w stanie czynnym rachunku bilansu, opierając się na przekonaniu, że nie należy dysponować kwotą spoczywającą jeszcze w kieszeniach opieszałych dłużników, i rozdzielać ją między członków tytułem dywidendy.

Jakkolwiek teorya tego rodzaju zapobiega złudzeniom, które bądź co bądź nie przystoją ludziom, mającym z cyframi do czynienia, jednak zgodzić się na nią nie mogę.

Miarą wysokości zysku jest suma udzielonych na pewien procent pożyczek, po obliczeniu odsetek biernych i kosztów zarządu, a nie wpływy kasowe, zależące od wielu przyczyn, nie mających z ruchem interesu bezpośredniego związku. Dłużnicy, będący producentami zysków, dopełniają swoich zobowiązań zwykle w miarę srodków i możności, z czego wynika, że procenta nie wpływają do kasy z jednostajną dokładnością, i powstają zaległości, stanowiące niezaprzeczoną własność wierzyciela. Ponieważ Towarzystwa nasze składają się przeważnie z rolników, opierających swoje *Soll* i *Haben* na niepewnej podstawie wpływów atmosferycznych i innych pokrewnych czynników, przeto słoty, posuchy, grady, wylewy, a nawet myszy polne, byłyby regulatorem zysku osiągniętego z rocznego obrotu kapitału, co jest w każdym razie rachunkową nielogicznością.

Stanem czynnym mego interesu jest to, co posiadam, i co mam prawnie do żądania, bo gdyby było inaczej, to bilans każdego przeciętnego kupca, zmuszonego do udzielania znacznych kredytów, nie byłby obrazem stanu interesu, ale kwalifikacyą do ogłoszenia konkursu. Jeżeli Towarzystwa zaliczkowe zatrzymują w stanie czynnym pożyczki, które po głębszej rozwadze możnaby poczytać za wątpliwe, to nie widzę przyczyny, dlaczego miałyby usuwać niewątpliwe odsetki zaległe i pozbawiać się jasnego poglądu na stan interesu. Należytość jest należytością, bez względu na na konto, w którem figurje. Rozchodzi się tylko o to, by rozmyślnie lub mimowolnie nie kombinować cyfr, które nigdy zrealizowane być nie mogą.

Mieliśmy stowarzyszenia, a może jeszcze i mamy, które na wzór Zakładu kredytowego włościańskiego doliczały odsetki zaległe do kapitałów dłużnych, i tym sposobem zwiększały sumę udzielonych pożyczek, pozbywając się balastu zaległości procentowej. Co powodowało zarządy tych stowarzyszeń do podobnej manipulacyi, wyjaśnić nie mogę. Może chciały okryć się

pozorami sprężystości, może pragnęły zamaskować niekorzystny stan interesu, lub zabawić się w złudzenia co do rzetelności swoich klientów — trudno odgadnąć. Fakta te każą jednak przypuszczać, że Towarzystwa, usuwające z rocznego rachunku sumę zaległych odsetek, postępują tym samym torem, i przeprowadzają konwersye, które Związek stanowczo potępił.

Brak cyfry odsetek zaległych czyni rachunek roczny obrazem niewykończonym, pozbawionym kontrastu światła i cieni, słowem bezbarwnym.

Bardzo to wygodnie dla rachmistrza uniknąć przy zestawianiu bilansu wyszukiwania zaległości procentowych w całym szeregu lat ubiegłych, ale jedynie rezultat tej czynności daje możność ocenienia, co, i w jakim kierunku zdziałać należy. Bez cyfry odsetek zaległych nie mogę wiedzieć, jak przedstawią interes, gdzie potrzeba rozwinąć sprężystą działalność, jakim jest stosunek procentów czynnych do biernych i t. p. a przecież przynajmniej przy zniżaniu odsetek i zwiększaniu kosztów zarządu potrzeba mieć pewne dane, nie ulegające żadnej wątpliwości.

Towarzystwa mogą i powinny badać ściśle swoje zaległości tak w kapitale jak i odsetkach, tworzyć dubiosa do odpisu lub częściowej amortyzacyi, ale nie powinnny usuwać odsetek zaległych z rachunku bilansu, gdyż to się sprzeciwia zasadom rachunkowości, której w sposób domorosły traktować nie należy.

K. W. Szufa.

Ruch stowarzyszeń.

Na budowę domu narodowego w Cieszynie ofiarowały dalej: Towarzystwo zaliczkowe w Gorlicach 300 zł.; Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach 50 zł.; Towarzystwo zaliczkowe w Ustrzykach dolnych 10 zł.; Kasa zaliczkowa „Nadzieja“ w Kulikowie 25 zł.; Towarzystwo zaliczkowe w Wykotach 5 zł.; Towarzystwo pożyczkowe „Praca i oszczędność“ w Jordanowie 80 zł.; Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzajemna pomoc“ w Podgórzu 50 zł.

Towarzystwo handlowe zawiązano w Dębicy z zakresem działania na powiat Ropczycki. Z inicyatywy pp.: Ignacego Pieniążka, właściciela dóbr Strzegocice z przyl.; Mieczysława Kozłowskiego wł. dóbr. Gawrzyłowa i ks. kanonika Wolskiego podjęta myśl założenia tego stowarzyszenia znalazła bardzo silne poparcie nietylko wśród ziemian całego powiatu, lecz również miejskiej inteligentnej ludności, czego wymownie dowodzi poważna suma subskrybowanych zaraz przy podpisaniu statutów udziałów. Panowie Pieniążek i hr. Raczyński subskrybowali 250 udziałów, inni przeważnie po 10 i 5 udziałów.

Obradom przewodniczył p. Pieniążek, a dyskusya przeciągnęła się do późna. Do wniesienia podania i zarejestrowania statutu upoważniono pp. Ignacego Pieniążka, barona Henryka Christianiego i Henryka Zaubera.

Rada nadzorcza Towarzystwa zaliczkowego i kredytowego w Skałacie uchwaliła zniżyć stopę procentową od pożyczek udzielanych członkom o $^1/_2$%, wskutek czego pobierać będzie Towarzystwo począwszy od 1. kwietnia 1892 od pożyczek udzielanych na raty tygodniowe 6%, na raty miesięczne $6^1/_2$%, a na raty kwartalne 7%.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu marcu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nowe stowarzyszenia:

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach ogłasza, że wskutek tus. uchwały z dnia 16. stycznia 1892. l. 183 wpisaną została dnia 1. lutego 1892. do rejestru spółek zarobkowych i gospodarczych na podstawie statutu z daty Rohatyn dnia 27. sierpnia 1891. następująca firma: „Commercielle Creditanstalt für Handel, Gewerbe und Wirtschaft, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung in Rohatyn“, po polsku „Komercyjny zakład kredytowy dla handlu, przemysłu i gospodarstwa, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką w Rohatynie“ z siedzibą w Rohatynie.

Przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczanie swoim członkom na umiarkowany procent potrzebnych kapitałów do prowadzenia rzemiosła i ułatwianie składania oszczędności. Czas trwania stowarzyszenia nie jest ograniczony.

Dyrekcyę stowarzyszenia stanowią:

1. Efroim Sternhell, jako pierwszy;
2. Izaak Nagelberg, jako drugi;
3. Juda Nagelberg, jako trzeci dyrektor;

dalej Mojżesz Dam, Leon Ettinger i Kalman Isel Lipschütz, jako zastępcy tych dyrektorów.

Podpis za stowarzyszenie uskutecznia się w ten sposób, że pod firmą stowarzyszenia dwóch członków dyrekcyi swoje podpisy umieszczą.

Udział członka ustanowiony jest na kwotę 50 zł. Udział ten może być wpłacony od razu, albo w miesięcznych ratach wynoszących kwotę najmniej 2 zł.

Jak długo udział nie osiągnie kwoty ustanowionej 50 zł., nie będą do niego dopisywane dywidendy, ani też nie będzie takowy wypłacanym.

Każdy członek odpowiada w razie konkursu lub likwidacyi stowarzyszenia za zobowiązania tegoż swoim udziałem i dalszą kwotą równającą się podwójnej wysokości takowego.

Wszystkie ogłoszenia i zawiadomienia stowarzyszenia mają być podpisywane przez firmę stowarzyszenia i dwóch członków Dyrekcyi.

Publiczne ogłoszenia mają być ogłaszane w dzienniku urzędowym „Gazety Lwowskiej" i przez rozlepienie plakatów na publicznych miejscach lub ulicach Rohatyna, na trzy dni przed dniem walnego zgromadzenia.

Zaproszenia na walne zgromadzenia, jeżeli nie pochodzą od Dyrekcyi, mają być podpisane przez prezesa i sekretarza Rady nadzorczej, pod napisem „Rada nadzorcza komercyjnego kredytowego zakładu dla handlu, przemysłu i gospodarstwa, stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką w Rohatynie", N. N. prezes, N. N. sekretarz.

(Uchwała z dnia 13. lutego 1892. l. 736).

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych „Towarzystwo dla handlu, przemysłu i rolnictwa w Gorlicach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką", w niemieckim zaś języku: „Verein für Handel, Gewerbe und Ackerbau in Gorlice", registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung", które na podstawie statutu z dnia 18. lutego 1892. zawiązanem zostało w Gorlicach.

Celem powyższego Towarzystwa jest dostarczanie członkom potrzebnych w przemyśle i rolnictwie towarów, popierania krajowego przemysłu, prowadzenie zakładów przemysłowo-handlowych i udzielanie członkom zaliczek na produkta.

Z zakresu działania stowarzyszenia wykluczone są czynności ściśle bankowe.

Czas trwania stowarzyszenia jest nieograniczony.

Dyrekcyę na pierwsze trzechlecie składają pp.: dr. Kazimierz Szczaniecki, zamieszkały w Kwiatowicach; Bolesław Łodziński, zamieszkały w Gorlicach; Tomasz Łaszcz, zamieszkały w Siarach, którzy powyższą firmę podpisują w ten sposób, iż pod napisem firmy czy to w polskim, czy też w niemieckim języku uskutecznionym swoje nazwisko podpisują: dr. Kazimierz Szczaniecki, B. Łodziński, T. Łaszcz.

Do ważności zobowiązania stowarzyszenia wystarczają dwa podpisy którychkolwiek członków dyrekcyi.

Wszelkie ogłoszenia od stowarzyszenia umieszczone będą w jednym dzienników krajowych.

Za zobowiązania stowarzyszenia odpowiadają członkowie oprócz udziału jeszcze dalszą dwukrotną kwotą udziałową.

(Uchwała z dnia 12. marca 1892. l. 1.094).

C. k. sąd obwodowy w Tarnopolu jako handlowy ogłasza, iż wpisano do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmę: „Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe dla handlu i przemysłu, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną pięciokrotną poręką", a to na podstawie statutów z daty Korolówka dnia 2. czerwca 1891. wedle których Towarzystwo to ma swą siedzibę w Korolówce, czas trwania jego jest nieograniczony, przedmiotem takowego jest dostarczanie członkom Towarzystwa na zasadach wzajemności na umiarkowany procent potrzebnych im kapitałów do obrotu w handlu i przemyśle; zarząd sprawuje przez walne zgromadzenie obierana Dyrekcya z czterech ewentualnie z pięciu członków złożoną, a to z dwóch dyrektorów, kasyera, kontrolora ewentualnie sekretarza, którego funkcya w razie gdyby posada ta na mocy uchwały walnego zgromadzenia nie została obsadzona, obaj dyrektorowie na przemian wykonują, nadto walne zgromadzenie wybiera dla każdego z tych członków Dyrekcyi zastępcę.

W skład dyrekcyi wchodzą obecnie Józef Bardfeld, właściciel dóbr w Paniowcach jako I. dyrektor, Samuel Lutwak, rządca dóbr w Skowiatynie jako II. dyrektor, Jakób Pohoryles, przemysłowiec w Gródku, jako kasyer, Jakób Brettschneider przemysłowiec, jako kontrolor, dalej zastępcy Lorenz K‿ihn, kupiec w Korolówce, jako zastępca I. dyrektora, Ignacy Supper, właściciel realności w Korolówce, jako zastępca II. dyrektora, Nathan Jammenfeld, kupiec w Korolówce, jako zastępca kasyera, i Mozes Brettschneider, syn Meszla, właściciel realności w Korolówce, jako zastępca kontrolora.

Podpisywanie w imieniu stowarzyszenia następuje w ten sposób, że członkowie dyrekcyi pod firmą stowarzyszenia podpisują się swojem nazwiskiem, a do ważności wobec osób trzecich wymaga się podpisu przynajmniej dwóch członków Dyrekcyi.

Publiczne ogłoszenia w sprawach Towarzystwa uskutecznione być mają plakatami, a mogą być dokonywane i przez dzienniki.

Poręka każdego członka za zobowiązania Towarzystwa jest ograniczoną do pięciokrotnej wysokości deklarowanego udziału w liczając w to udział.

(Uchwała z dnia 22. sierpnia 1891. l. 11 995).

Zmiany w Dyrekcyi:

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie ogłasza, że w rejestrze spółek zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo tkaczy w Glinianach", stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką", dnia 30. stycznia 1892. wpisano dokonany przez Radę zawiadowczą na posiedzeniu w dniu 22. listopada 1891. odbytem, a przy ogólnem zgromadzeniu w dniu 9. grudnia 1891. zatwierdzony wybór ks. Filomena Reszetyłowicza na dyrektora, Jędrzeja Bałtarowicza na kasyera, a Józefa Wolfa na magazyniera, a to na trzechletnią kadencyę z dniem 30. listopada 1891. rozpoczętą.

(Uchwała z dnia 13. lutego 1892. l. 309).

C. k. sąd krajowy jako handlowy w Krakowie podaje do publicznej wiadomości, że na skutek tut. sąd. uchwały z dnia 4 grudnia 1891. l. 33.250 wpisano w dniu 28. grudnia 1891. do rejestru dla stowarzyszeń zarobko-

wych i gospodarczych przy firmie: „Bazar Kółka rolniczego w Czernichowie, spółka zarejestrowana z ograniczoną poręką“, że na walnem zgromadzeniu członków spółki w dniu 22. listopada 1891. odbytem, w miejsce ustępujących członków zarządu Stanisława Szalaga, profesora szkoły rolniczej w Czernichowie, jako przewodniczącego zarządu spółki i Stanisława Michno, właściciela realności w Czernichowie, członka zarządu spółki wybrani zostali:

1. dr. Adam Prażmowski, profesor szkoły rolniczej w Czernichowie, przewodniczącym zarządu spółki;

2. ks. Edward Królikowski, proboszcz, członkiem zarządu i zarazem kontrolorem, którzy firmę spółki podpisywać będą w sposób podany w tut. sąd. obwieszczeniu z dnia 24. kwietnia 1891. l. 10.735 t. j. w ten sposób, że pod wypisaną lub wydrukowaną firmą przełożony zarządu lub jego zastępcą oraz jeden z członków zarządu swe imiona i nazwiska podpiszą.

(Uchwała z dnia 30. grudnia 1891. l. 36.640).

C. k. sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza niniejszem, że przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“ zanotowano, iż na odbytem dnia 8. marca 1891. XXVI. zwyczajnem walnem zgromadzeniu członków Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką Władysław Terenkoczy i Franciszek Kuczyński, dyrektorami, zaś dr. Władysław Zajączkowski, zastępcą dyrektora tegoż Towarzystwa wybrani zostali

(Uchwała z dnia 20. lutego 1892. l. 5.730).

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Wadowicach poleca wpisać do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie „Towarzystwo kowali w Sułkowicach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, iż na walnem zgromadzeniu członków tegoż Towarzystwa w dniu 4. grudnia 1891. odbytem, nastąpił nowy wybór członków dyrekcyi i wybrano takowymi pp.: dr. Mikołaja Klakurkę z Myślenic, Józefa Galusa, Wincentego Garbienia, Wojciecha Zarazika i Marcina Profica, tudzież na zastępców dyrektorów Wincentego Ruska i Ignacego Srokę, wszystkich ze Sułkowic, na okres trzechletni.

(Uchwała z dnia 31. grudnia 1891. l. 7.951).

C. k. sąd obwodowy jako sąd handlowy w Tarnowie podaje do wiadomości, że równocześnie zarządził wpis w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Stowarzyszenia oszczędności i pożyczek w Pilznie“, w dniu 21. lutego 1892. na peryod trzechletni obranych członków dyrekcyi a mianowicie:

1. Wiktora Hubickiego, właściciela realności, jako dyrektora-referenta;

2. Jana Jurczyńskiego, właściciela realności, jako dyrektora-kasyera;

3. Leona Pawlasa, właściciela realności, jako dyrektora-kontrolora wszystkich w Pilznie zamieszkałych.

(Uchwała z dnia 10. marca 1892. l. 4.875).

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie „Pierwsze galicyjskie Towarzystwo dla krajowego przemysłu tkackiego, zarejestrowane z ograniczoną poręką“, że na za siódmem posiedzeniu Rady zawiadowczej w dniu 19. i 20. lipca 1891. w Krośnie odbytem w miejsce Kazimierza Orpiszewskiego, który na odbytem we Lwowie dnia 29. października 1890. piątem posiedzeniu Rady zawiadowczej wyżej wymienionego Towarzystwa przewodniczącym dyrektorem tegoż Towarzystwa był wybranym, Wiktor Drzymuchowski przewodniczącym dyrektorem wspomnianego Towarzystwa obrany został.

(Uchwała z dnia 31. października 1891. l. 5 382).

Sąd obwodowy jako handlowy podaje do wiadomości, iż zarządził wpis w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w dniu 26. stycznia 1892. obranych dyrektorów „Towarzystwa zaliczkowego w Dąbrowej, zarejestrowanego z nieograniczoną poręką“, a mianowicie Konstantego Michniewskiego, jako dyrektora kasyera, Ludwika Zakrzewskiego, jako dyrektora kontrolora, tudzież zastępców tychże Włodzimierza Sroczyńskiego i Mikołaja Zagórskiego wszystkich w Dąbrowej zamieszkałych.

(Uchwała z dnia 3. marca 1892. l. 4.371).

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Rzeszowie na skutek prośby Towarzystwa zaliczkowego i kredytowego w Strzyżowie, spółka zarejestrowana z nieograniczoną poręką de pr. 2. lutego 1892. l. 1.012 zarządza wpisanie na dniu dzisiejszym do rejestru handlowego dla stowarzyszeń gospodarczych i zarobkowych przy zarejestrowanej firmie: „Towarzytwo zaliczkowe i kredytowe w Strzyżowie, spółka zarejestrowana z nieograuiczoną poręką“, iż na walnem zgromadzeniu tegoż Towarzystwa na dniu 26. stycznia 1892. odbytem wskutek wygaśnienia mandatów członków dyrekcyi do rejestru handlowego wpisanych wybrani zostali ponownie.

W skład dyrekcyi na przeciąg lat trzech t. j. 1892., 1893. i 1894. Onufry Harmata, przewodniczącym dyrektorem, Jan Kaczała, zastępcą tegoż, Andrzej Schmuc, dyrektorem kasy, i Franciszek Patryn, zastępcą tegoż, wszyscy w Strzyżowie zamieszkali.

(Uchwała z dnia 11. lutego 1892. l. 1.012).

Rozwiązanie Towarzystwa:

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach uwiadamia, ze wskutek tut. sąd. uchwały z dnia 23. stycznia 1892. l. 7.312 do rejestru spółek zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo kredytowe

dla handlu i przemysłu w Podhajcach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręka", „Credit Verein für Handel und Gewerbe in Podhajce, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung" — wpisanem zostało, że na walnem zgromadzeniu odbytem 15. grudnia 1891. postanowiono rozwiązanie i likwidacyę tegoż Towarzystwa, że likwidatorami zostali wybrani: Schmerl Gottesman, Mandel Grünberg, Izaak Ratner, Majer Hirschhorn i Lejzor Falschberg zamieszkali w Podhajcach, który firmę Towarzystwa z dodatkiem „w likwidacyi" swojemi imionami i nazwiskami podpisywać będą, przyczem jednakowoż do ważności dokumentu wystawionego imieniem Towarzystwa, podpisy dwóch likwidatorów przy użyciu pieczęci Towarzystwa będą wystarczające.

(Uchwała z dnia 20. lutego 1892. l. 892).

Bilansy stowarzyszen zarobkowych i gospodarczych za r. 1891.

16. Jordanów. Stowarzyszenie pożyczkowe „Praca i oszczędność". *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki 3.617 34 Straty: koszta założenia i urządzenia 51 86, koszta zarządu 1.870·23, do rachunku bilansu: saldo za r. 1891. 1.695·25; razem 3 617 34. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 16.646·26, wkładki na rach. bież. 39.405·94, odsetki naprzód pobrane 1.988 90, fundusz rezerwowy 3.872 84, fundusz rozporządzalny 281·68, budowa domu własnego 1.873·37, straty i zyski 1.695·25; razem 65.764·24. Stan czynny: pożyczki 63.706·—, zapas druków 100·—, zaliczki procesowe 561·38, lokacya 1.000·—, kasa 396·86; razem 65.764·24.

17. Kołomyja. Spółka handlowo-rolniczo-przemysłowa. *Bilans.* Stan czynny: gotówka z dnia 31. grudnia 1891. 14.166·65, weksle eskontowane 154 290 42, koszta założenia 428 98, inwentarz 438·66, kaucya w Banku austro-węg. 10.296·—, pożyczki na skrypta dłużne 4.588·10, pożyczki zastaw papier. 529·—, papiery własne 85·—, dłużnicy w rachunku bieżącym 56.935·39, procenta zaległe po koniec r. 1891. 1.056·42, nadpłacony lokal za r. 1892. 185·60, koszta egzekucyjne 485·53, zaliczki zwrotne 500·—, kaucya w Tow. kred. ziemskiem 4 995·—; razem 248.980·75. Stan bierny: udziały członków 21.900·56, fundusz rezerwowy 2.718·57, wkładki oszczędności 62.336·27, weksle reeskontowane 116.073·58, rachunek Banku krajowego 5.282·88, procenta przenośne na r. 1892. 734·51, wierzyciele w rachunku bieżącym 36.006·02. fundusz możliwych strat 300·—, zysk z roku 1891. 3.628·36; razem 248.980·75.

18. Strzyżów. Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: procenta wypłacone w r. 1891. 5.956·10, procenta pobrane za rok 1892. 351·32, procenta należne do 1890. roku 5.759·14, zarząd 575·12, zużycie inwentarza 4 03, zysk do podziału 2.820·74; razem 15.466·45. Ma: procenta pobrane w r. 1891. 8.647·60, procenta naprzód za rok 1892. 366·63, procenta należne do 1891. r. 6.452·22; razem 15.466 45. *b) Bilans.* Stan czynny: kasa 6.096·18, pożyczki 126.295·—, odsetki należne do 1891 r. 6.452·22, ruchomości 36·29, zaliczki na koszta sądowe 244 89; razem 139.124 58. Stan bierny: udziały 10.957·24, wkładki oszczędności 118 962·73, fundusz rezerwowy 5.788·28, fundusz możliwych strat 244·27, odsetki pobrane na 1892. r. 351·32, nadwyżka czyli czysty zysk 2.820·74; razem 139.124·58.

19. Lubaczów. Towarzystwo kredytowe miejskie. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty: rezerwa na możliwe straty 287·98. procenta wypłacone 1.250·86, procenta należne 2.112 17, koszta inwentarza 182·98, koszta procesowa 18·73, koszta administracyi 493·59, reszta pozycyi 346·79, zysk z r. 1891. 1.747·97; razem 6.441 07. Zyski: rezerwa na możliwe straty 65 07, procenta pobrane 3.488·19, procenta należne 2.886 62, zysk z r. 1890. 1·19; razem 6 441·07. *b) Bilans* Stan czynny: pożyczki udzielone 44 495 86, procenta należne 2.886·62, koszta inwentarza 50·—, koszta procesowe 100 —, gotówka 597 30; razem 48.129 78. Stan bierny: wkładki oszczędności 23.630·07, udziały wpłacone 18.929 55, rezerwa na możliwe straty 3.822 19, zysk z r. 1891. 1.747·97; razem 48.129·78.

20. Podgórz. Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzajemna pomoc". *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: procenta 8.469 77. Straty: koszta administracyi 3.029·98, koszta założenia i urządzenia 29 30, czysty zysk 5 410·49; razem 8.469 77. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki udz elone 226.209·04, lokacya 9.282·92, koszta prawne i zwrotne 2.232·59, koszta założenia 263 69, procenta na r. 1892, zapłacone 91·88, rachunek bieżący 1.900·—, gotówka z dnia 31. grudnia 1891. 3.557·24; razem 243.537·36. Stan bierny: fundusz rezerwowy 10.250·61, udziały członków 43.206·80, wkładki oszczędności 161 612·63, procenta pobrane na rok 1892. 3.655·05, wierzyciele wekslowi 16.752·—, fundusz strat 2.530·24, fundusz dyspozycyjny 40·—, podatek 79·54, nadwyżka w stanie czynnym 5.410·49; razem 243.537 36.

21. Radymno. Towarzystwo powroźnicze. *a) Rachunek strat i zysków.* Wydatki: odsetki od pożyczek 57·76, umożenie ruchomości $^{1}/_{10}$ 21·33, umożenie szopy $^{1}/_{10}$ 13·34, umożenie urządzenia warsztatu $^{1}/_{10}$ 14·73, czynsze 65·—, porto 414·—, pensye 1.157, druki 140·15, inseraty 340·30, zarząd 202·96, zysk saldo 559·82; razem 2.986·39. Dochody: zysk na wyrobach powroźniczych 2 366·79, zysk na wyrobach sieciarskich 188·18, zysk na materyale surowym 431·42; razem

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc luty 1892.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Stan udziałów i funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca		Saldo rachunku Banku krajowego	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Białej St. poż. i osz. Wz. p.	25743	86	83680	53	725	22	2167	77	82237	98	34410		9268	.	8195	.	35483	.	.	.
Bochni	17953	50	26553	67	373	75	162	42	26765		25033	69	8110	31	7124	57	26019	43	.	.
Bołszowcach K. z	6902	82	2656	32	50		349	41	2356	91	3650		500	.	600	.	3550	.	.	.
Dąbrowej	88916	17	.	.	.	.	.	.	.	.	250438	50	25022	09	46654	06	228806	53	3000	.
Dobromilu	27642	65	36970	94	905	50	1723	96	36152	48	3000	.	.	.	500	.	2500	.	521	72
Dubiecku	8671	10	37036	88	600	65	977	73	36659	80	4594	.	.		145	.	4449	.	.	.
Glinianach	80642	33	103074	75	5358	06	4477	13	104155	68	42779	61	17728	35	14454	.	46053	96	741	06
Głogowie Pow. Tow. zal.	27033	26	96168	99	3298	50	3155	60	96311	89	8300	.	2500	.	250	.	10550	.	.	.
Gorlicach	102451	85	386033	18	26464	54	50683	13	361814	59	161371	20	152739	75	94473	35	219637	60	.	.
Grybowie	19301	22	74488	69	2250	15	741	78	75997	06	9200	.	6500	.	.	.	15700	.	.	.
Jaśle	60713	32	212716	02	26700	83	7146	07	232270	78	17000	.	2600	.	9200	.	10400	.	.	.
Jaworowie	30651	92	95306	63	1288	19	1881	58	94713	24	9300	.	5900	.	4500		10700	.	1084	57
Kałuszu	24816	27	28909	68	1478	31	1242	52	29145	47	25320	.	5600	.	6575		24345	.	.	
Kamionce strum. P. T. z.	13970	09	60113	80	1741	62	3279	38	58576	04	.	.	.	.	.		.	.	779	46
Kańczudze K. z.	3529	37	2760	71	.	.	.		2760	71	3650	.	.	.	.	.	3650	.	.	.
Kolbuszowej	18616	48	38861	06	4615	77	3435	18	40041	65	9500	.	5700	.	4600	.	10600	.	.	.
Kozowej K. z.	3322	93	1245	51	188	50	.	.	1434	01	7330	25	2300	.	2400	.	7230	25	.	.
Krakowie	108043	07	251814	93	23575	64	26280	93	249109	64	128113		50095	.	35695		142513	.	.	.
Krynicy St. poż. i oszcz.	14474	77	46855	17	910	95	1691	58	46074	54	15860	.	5100	.	1900	.	19060	.	.	.
Kulikowie K. z.	10232	98	8724	46	20		595	07	8149	39	15050	.	.	.	450	.	14600	.	.	.
Lubaczowie St. z.	1722	.	165	.	310	87	16	.	459	87	.	.	1290	.	.	.	1290		.	.
„ T. kr. m.	22907	76	22916	60	1266	90	1676	94	22506	56	.		400	.	.	.	400	.	.	.
Lwowie Pow. tow. z.	13606	54	29405	53	3705	.	302	.	32790	53	20956	91	.	.	.	.	20956	91	.	.
„ I. gal. stow. wzaj. pom. lokator. miej.	877	95	2772	34	.	.	15	.	2757	34	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Makowie St. poż.	65203	80	130189	76	5019	07	10514	85	124693	98	.	.	5900	.	900		5000	.	403	64
Nadwórnej K. z.	32680	79	25803	25	1720	.	479	90	27043	35	21687	74	6905	38	6025	45	22567	67	978	59
Oświęcimie T. oszcz. i poż.	48207	90	183250	12	11663	41	7345	98	187567	55	18100		5000	.	.	.	23100	.	407	01
Pilźnie St. oszcz. i poż.	10031	55	40397	16	3721	.	1634	45	42483	71	4807	.	610	.	1015	.	4402	.	.	.
Podgórzu St. poż. i oszcz.	58697	87	163966	53	8941	37	9072	66	163835	24	14887	.	5536	.	5580	.	14843	.	.	.
Podhajcach	20254	60	34927	97	1495	.	1768	50	34654	47	11880	.	.	.	1500	.	10380	.	1398	07
Radziechowie	56062	29	147671	24	6425		3765	48	150330	76	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Radymnie K. z.	3918	.	8214	86	200	.	310	68	8104	18	5250	.	500	.	100		5650		.	.
Rozdole	5914	03	4327	95	.	.	47	.	4280	95	9946	25	-	.	.	.	9946	25	.	.
Rohatynie	25352	08	62901	53	2725	84	431	20	65196	17	.	.	.	.	.	.	.	.	11288	74
Rudkach	19048	56	38198	37	802	22	1200	92	37799	67	2500	.	2500	.	.	.	5000	.	839	69
Skałacie T. zal. i kr.	17420	80	10228	66	270	.	2101	76	8396	90	10650	.	5787	55	1350	.	15087	55	.	.
Stanisławowie T. wz. k. m.	28238	26	60016	64	4848	67	4373	04	60492	27	16392	.	1930	.	2100	.	16222	.	.	.
Stryju	32806	57	59430	26	765	07	635	89	59559	44	12000	.	6000	.	6000	.	12000	.	2673	44
Tłumaczu St. kr.	11559	26	44411	57	4610	67	2685	04	46337	20	.	.	.	.	.	.	.	.	160	46
Tyśmienicy K. z	9893	32	27574	44	556	82	1113	27	27017	99	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Złoczowie	72734	48	175351	37	10994	40	2781	13	183564	64	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Żółkwi	31341	50	28401	93	763	26	143	15	29022	04	55375	.	1800	.	2000	.	57175	.	1624	71

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca		Gotówka z końcem miesiąca	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Białej St. poż. i osz. Wz. p.	1799	81	1017	48	135578	91	8786	10	11059	.	137851	81	1105	58	6797	32	527	42
Bochni	433	14	857	40	60682	80	13861	47	12396	82	62147	45	619	13	8336	71	925	18
Bołszowcach K. z	95	30	926	63	11104	69	1371	90	1070	.	10802	79	130	42	2642	90	255	55
Dąbrowej	3939	56	6529	66	298987	41	14337	11	13896	28	298546	58	471	82	17559	92	8613	60
Dobromilu	1349	19	2533	24	66335	68	2614	55	2035	.	65756	13	301	71	4094	72	546	72
Dubiecku	2577	91	749	58	49572	01	6021	09	6766	.	50316	92	1481	46	810	25	498	76
Glinianach	4202	57	14199	99	224300	50	59573	57	61432	62	226159	55	1130	29	19921	34	2784	40
Głogowie Pow. Tow. zal.	2354	45	84	69	121600	40	7596	75	9972	70	123976	35	635	48	10396	67	1325	79
Gorlicach	11569	23	15147	23	620629	61	151010	62	199591	76	669210	75	1042	75	35933	75	4433	25
Grybowie	2207	19	523	74	103650	94	1690	15	5745	.	107705	79	101	34	534	37	5387	71
Jaśle	3766	10	6854	13	281863	.	22218	.	26356	.	286001	.	933	66	25718	56	1351	11
Jaworowie	2449	06	3110	94	135559	86	15733	79	15878		135704	07	904	35	4812	31	1289	.
Kałuszu	1089	38	1370	90	73911	96	5459	12	4694	.	73146	84	671	80	4094	83	674	79
Kamionce strum. P. T. z.	1184	05	2930	68	70486	40	2652	96	7996	.	75829	44	287	51	1136	52	186	85
Kańczudze K. z.	102	84	199	22	6584	47	41	87	.	.	6542	60	56	90	3636	99	5	65
Kolbuszowej	925	18	1140	82	67862	36	10258	10	11681	66	69285	92	193	38	458	85	1385	98
Kozowej K. z.	304	93	188	65	11034	21	777	96	752	96	11009	21	299	10	1020	.	152	46
Krakowie	7802	18	10975	71	478385	46	144212	46	149853	50	484026	50	2320	92	16216	86	15879	32
Krynicy St. poż. i oszcz.	1789	93	120	.	77688	98	3431	63	5470	.	79727	35	757	79	451	98	582	12
Kulikowie K. z.	.	.	674	07	28867	70	1003	.	916	.	28780	70	794	78	3972	38	108	58
Lubaczowie St. z.	129	13	4	28	1279	07	215	50	2096	.	3159	57	333	46	.	.	112	25
„ T. kr. m.	.	.	1747	97	44407	89	1526	06	1520		44401	83	179	73	2643	51	337	22
Lwowie Pow. tow. z.	.	.	.	.	60847	65	1348	80	5356	.	64854	85	480	95	1548	77	469	41
„ I. gal. stow. wzaj. pom. lokator. miej.	.	.	182	11	32	.	4	.	.	.	28	.	491	42	3257	40	40	58
Makowie St. poż.	6642	98	364	80	168318	49	11945	65	14894	46	172167	30	1367	47	28278	17	496	26
Nadwórnej K. z.	1148	90	3251	06	81818	07	19618	04	21822	13	84022	16	772	66	1122	55	1652	99
Oświęcimie T. oszcz. i poż.	5437	03	4108	10	255064	.	1805	.	6780		260029		594	82	259	58	7944	19
Pilźnie St. oszcz. i poż.	828	32	1773	05	52544	.	6114	.	8636	.	55066	.	345	72	2978	81	1128	10
Podgórzu St. poż. i oszcz.	6871	56	564	81	237150	96	35368	.	36781	.	238563	96	3893	42	.	.	2355	10
Podhajcach	1676	15	1664	91	66099	86	3971	51	4090	.	66218	35	530	59	1313	88	1965	38
Radziechowie	2665	99	5447	46	178023	51	16821	98	22189	.	183390	53	1279	54	25676	38	4160	05
Radymnie K. z.	398	90	377	61	17401	75	1596	28	1760	.	17565	47	361	59	117	73	403	90
Rozdole	89	75	305	23	15030	63	32	96	.	.	14997	67	584	86	4873	77	79	91
Rohatynie	.	.	3788	08	73025	31	1068	18	1664	.	73621	13	702	.	7334	84	1389	62
Rudkach	.	.	1212	90	52487	03	2485	46	4308	.	54309	57	833	47	7579	16	1178	62
Skałacie T. zal. i kr.	813	19	1571	21	38672	92	4745	43	7835	.	41762	49	100	.	229	94	1197	22
Stanisławowie T. wz. k. m.	2092	39	2769	.	106616	45	20310	50	19686	40	105992	35	789	50	1075	44	1956	63
Stryju	834	37	3610	16	100042	93	11040	92	10829	.	99831	01	729	43	9503	98	1419	56
Tłumaczu St. kr.	509	84	597	01	52309	52	10790	82	11738	13	53256	83	494	92	3850	41	1561	61
Tyśmienicy K. z	440	75	198	67	31338	40	936	74	1335	.	31736	66	157	44	5248	51	408	12
Złoczowie	9806	94	744	18	232571	82	10931	48	14641	.	236281	34	5000	36	23727	32	1841	22
Żółkwi	.	.	1242	04	102894	23	4686	74	4625	.	102832	49	1013	40	13820	35	738	55

2.986·39. *b) Bilans.* Stan czynny: kasa 150 30, towary w magazynie po strąceniu od cen stałych 25% 3.025·35, dłużnicy prywatni 1.965·24, dłużnicy członkowie 85·10, budowa szopy 120·13, urządzenie warsztatu 132 61, ruchomości 192·05; razem 5.670·78. Stan bierny: udziały 873·92, kasa chorych 290·26, Wydział krajowy pożyczki 1.414·20, wierzyciele w roku bieżącym 1 086·61, fundusz rezerwowy 890·60, fundusz remuneracyjny 25·—, fundusz na założenie warsztatu 200·—, fundusz na zakupno maszyn 200 —, fundusz dyspozycyjny 59·—, fundusz podatkowy 4.78, fundusz na zakupno domu 125·—, przewyżka w stanie czynnym 559·82; razem 5.670·78.

22. Ustrzyki dolne. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: 1.040·01. Straty: administracya i podatki 706·10, do rachunku bilansu: saldo za rok 1891. 333 91; razem 1.040·01. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 3.157·35, wkładki na rachunek bieżący 2.512·41, długi zaciągnięte 3.071 72, odsetki naprzód pobrane 324·19, fundusz rezerwowy 1.216·35, lokacye 375 08, straty i zyski 333·91; razem 10.991·01. Stan czynny: pożyczki 7.493 18, odsetki naprzód zapłacone 20 21, odsetki zaległe 888·95, koszta ruchomości 71·—, administracya 706·10, nieruchomości 75·—, zapas druków 30 —, zaliczki procesowe 142·51, lokacye 1 216 35 kasa 347·71; razem 10.991·01.

23. Dobczyce. Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzajemna pomoc". *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki 1.195·18. Straty: koszta urządzenia 45·25, koszta administracyi 777·01, do bilansu: saldo na rok 1892. 372 92; razem 1.195·18. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 3.506·08, wkładki oszczędności 14.622·83, wierzyciele wekslowi 14.275·—, fundusz rezerwowy 919·49, odsetki pobrane na r 1892. 310·69, straty i zyski 372·92; razem 34.007·01. Stan czynny: pożyczki 30.751·94, odsetki wypłacone na r. 1892. 66·44, odsetki zaległe za r. 1891. 1.023·14, koszta urządzenia 400·—, koszta administracyi 120·—, koszta prawne 267·12, lokacya 1.146·52, kasa 231·85; razem 34.007 01.

24. Skałat. Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki 3.023·75, straty i zyski z r. 1890. 37·69, zaliczki notaryalne 75·25; razem 3.136·69. Straty: koszta urządzenia i ruchomości 60·—, administracya 1 545·31, podatki 78·20, do rachunku bilansu: saldo za rok 1891. 1.453·18; razem 3.136·69. *b) Bilans* Stan bierny: udziały 14.755·55, wkładki na rachunek bieżący 9.845·34, długi zaciągnięte 11.755·—, odsetki naprzód pobrane 669·99, fundusz rezerwowy 2.467·50, rezerwy podatkowe 80·—, dywidenda 11·76, straty i zyski 1.453·18; razem 41.038·32. Stan czynny: pożyczki 39.975·87, odsetki naprzód zapłacone 73·47, odsetki zaległe 332·13, koszta ruchomości 100·—, zaliczki procesowe 29·41, zaliczki notaryalne 40·—, kasa 487·44; razem 41.038·32.

25. Tarnobrzeg. Towarzystwo kredytowe dla handlu i przemysłu. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki 465·79. Straty: koszta administracyi 88·54, koszta założenia i ruchomości 29·45, koszta druków 19·21, do rachunku bilansu: czysty zysk 328·59; razem 465·79. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 2.532·—, fundusz rezerwowy 175·65, wkładki oszczędności 8.669 91, pożyczki zaciągnięte 3.950·—, odsetki naprzód pobrane 84·48, czysty zysk za r. 1891. 328·59; razem 15.740 63. Stan czynny: weksle 7.755·16, skrypta 6.540 10, odsetki należne za r. 1891. 87·84, odsetki zapłacone na r. 1892. 66·85, zaliczki procesowe 11·58, założenie i ruchomości 265·—, druki 108·81, lokacye 390·—, gotówka z dn. 31. grudnia 1891. 515·29; razem 15.740·63.

Od Administracyi.

Niniejszem upraszamy tych P. T. prenumeratorów którzy prenumeraty za rok ubiegły i bieżący nie zapłacili, ażeby należytość tę przesłali jak najspieszniej pod adresem **Administracyi „Związku"**.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.** Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, Hotel Żorza.